

Kerim Suner, Fotoğraf: Aydın Berk Bilgin

Kerim Suner, Baharın Ofsinden #08, 2024-2026, 21,5 x 50 cm, Islak kolodyum negatiften, platin-paladyum baskı

Kerim Suner, Kara Surları #07, 2023, 15 x 35 cm, Ambrotyp

Dijital mesafe *analog temas*

Röportaj: Selin Çiftçi

Kerim Suner'in *Ne Zaman* başlıklı kişisel sergisi Yapı Kredi bomontiada GALERİ'de 22 Mayıs'a dek devam ediyor. Otomasyonun getirdiği "insansızlaşmaya" karşı tarihî teknikleri kuşanan sanatçıyla sergisi üzerinden pratiğini ve kurucusu olduğu 1851.gallery'yi konuştuk

Ne Zaman projesi ve çıktısı olan bu sergi on yılı aşan bir belgeleme sürecine uzanıyor. Bu yolculuk nasıl başladı? Analog tutkununuzun hikâyesi nasıl gelişti?

Benim tarihi fotoğraf tekniklerine merak sarma ve öğrenme sürecim on yıllara uzanıyor. Ancak *İstanbul* projesi bunun içinde beş yıllık bir süreç. Bütün hayatımı bilgisayarlarla iç içe geçmiş bir bilgisayar mühendisi olarak dijital fotoğrafçılık ilk çıktığında beni çok heyecanlandırmıştı. İlk dijital kameram diskete kayıt yapıyordu ve çözünürlüğü bir megapikselden düşüktü. Belli başlı fotoğraf işleme yazılımlarını da ilk sürümlerinden itibaren kullandım. Teknoloji ilerledikçe süreçte de sonuçta da insanın katkısının ve kontrolünün hızla azalmaya başladığını hissetmeye başladım. Bu durumdan duyduğum rahatsızlıkla insanın eli ve ruhuyla sürecin çok daha fazla içinde olduğu tarihi tekniklere yöneldim. Lise yıllarımda kullandığım analog kameraya geri dönerek başladığım yolculuk beni fotoğrafın icat edildiği tarihlerdeki tekniklere karar götürdü. Bu teknikler sayesinde sıfırdan hazırladığım kimyasallarla sıradan bir cam plakayı ışığa hassas hale getirerek başladığım sürecin her aşamasında el emeğimle var olmaktan; en sonunda gümüş, altın, platin gibi asil metallerden oluşan bir görüntü elde etmekten duyduğum hazıyı tarif etmem mümkün değil.

Serginin ismi *Ne Zaman* hem geçmişe hem de geleceğe dair bir sorgulamaya gibi duyuluyor. Sizin kişisel tarihinizde bu projenin "şimdi" izleyicileri buluşmasının özel bir anlamı var mı?

Serginin "şimdi" olmasının benim için çok kişisel bir nedeni var. Projeye başladığımda ne kadar süreceği hakkında aklımda en ufak bir fikir yoktu. Zaman ilerledikçe şehirle aramdaki bağ da derinleşmeye başladı. Hem İstanbul'u daha yakından tanıyor, tarihini öğreniyor hem de tecrübeni iletiyor, yeni teknikler öğreniyordum. Bitirmeyi hiç istemiyordum ama bir noktada durup ortaya çıkan

fotoğrafları bir sergi ve kitap ile paylaşmam gerektiğini biliyordum. Bu senenin başında fark ettim ki, daha fazla ertelersem yazın eğitimine devam etmek için yurt dışına gidecek olan oğlum sergiyi göremeyecekti. Ani bir kararlar çok kısa bir süre olmasına rağmen, sergiyi "şimdi" yapmaya karar verdim. Çok yoğun geçen üç ay boyunca ekip arkadaşlarım Hande Varsat ve Duygu Duymazlar'ın özverili çalışmaları ile sergiyi hazırladık. Bu arada serginin açılışından kısa bir süre önce açılış tarihimiz olan 2 Mayıs'ın Dünya Islak Kolodyum Günü olduğunu öğrendik. Bu da hoş bir tesadüf oldu.

Serginin basın bülteninde bu serüven sadece bir fotoğraf projesi değil, teknolojik hızla karşı verilmiş entelektüel bir mücadele, bir manifesto olarak tanımlanıyor. İstanbul gibi belleği sürekli silinen bir şehri hazırlık, kimya ve bekleme aşamalarından oluşan zahmetli bir üretim süreciyle fotoğrafı yapmak sizin için ne ifade ediyor?

Öncelikle bir işi seveceğiniz zaman, o iş sizin için zahmetli değil, keyifli oluyor. Günümüzde her işi hızlı, kolay, emek harcamadan, kısa yoldan halletmek istiyoruz. Son yıllarda Yapay Zekâ'ların da hayatımıza girmesiyle kendi yapabileceğimiz birçok işi onlara yaptırmayı tercih ediyoruz. Böyle olunca da ortaya çıkan sonuçlar standartlaşıyor, sıradanlaşıyor ve yapaylaşıyor. Aynı zamanda biz de zor bir işi başarmanın verdiği hazdan mahrum kalıyoruz ve ortaya çıkan sonucu benimsemiyoruz. Bahsettiğiniz kimyasal ve zahmetli süreçlerle fotoğraf ürettiğim zaman çok daha fazla keyif alıyorum, yaşadığımı hissediyorum; aynı zamanda kendi çapımda bu hızlı üretim ve tüketim gidişatına karşı durmaya çalışıyorum.

19. yüzyılın tekniklerini kullanarak 21. yüzyılın İstanbul'unu belgelemek bir yandan da bir tür "zaman yolculuğu" hissi yaratıyor. Bu teknikleri uygulamak sizin zaman algınızı nasıl değiştirdi?

Açıkçası çalışırken çok fazla zaman yolculuğu veya zaman kargaşası hissi yaşadığımı söyleyemem. Tabii ki tarihi bir alanda çalışırken ister istemez orası hakkında okuduklarınızdan etkileniyorsunuz, geçmişte o bölgede neler yaşanmış olabileceğini hayal ediyorsunuz. 19. yüzyıl fotoğrafçılarının benzer yöntemlerle çalışırken neler yaşamış olabileceğini, sorunları nasıl çözmüş olabileceğini hayal ediyorsunuz. Önümüzdeki aylarda yayınlanması planlanan bir kitap için, 19. yüzyılın önemli İstanbul fotoğrafçılarından Guillaume Berggren'in bir panoramayı bütün ayrıntıları ile nasıl planlayıp tamamlamış olduğu hakkında kurgusal bir hikâye bile yazdım.

Modern insanın görme biçimi çok hızlı ve yüzeysel. Neredeyse göz ucuyla. Üretim biçiminiz izleyicide, bakma eylemine dair de bir dönüştürme arzusu barındırıyor mu?

Benim üretim sürecimde ortaya çıkan her fotoğraf, üç boyutlu fiziksel bir obje. Dolayısıyla bu fotoğrafları bilgisayar veya telefon ekranında kaydırarak birkaç saniyede algulamak mümkün değil. O yüzden sosyal medyada çok az paylaşım yapıyorum, yaptığım zaman da genellikle bitmiş fotoğraftan ziyade süreç ile ilgili içerik paylaşıyorum. İzleyicinin fotoğrafları bizzat görmesini, dokunsal bir mesafeden deneyimlemesini arzu ediyorum.

Teknolojinin, hızın karşısında üretim yapan sanatçı pozisyonunuzun yanı sıra sizin bir diğer mesleğiniz bilgisayar mühendisliği. Bu iki kimlik bu projede nasıl bir orta yol buldu?

Bu projede bilgisayar mühendisi geçmişimin en büyük katkısı, projenin yönetimi ve arşivlenmesi alanında oldu. Beş yıl boyunca 72 noktada 751 cam plaka üzerine negatif ve pozitif fotoğraf çektik ve bunlardan 1,000'in üzerinde baskı yaptık. Projenin takibi ve arşivlenmesi için geliştirdiğim veri tabanı işimizi çok kolaylaştırdı.

Hem kendi üretimlerinizi hem de Avni Lifi gibi isimlerin arşivlerini de kurucusu olduğunuz 1851.gallery bünyesinde sundunuz. 1851.gallery ve arşivinin gelecekteki pozisyonunu nasıl görüyorsunuz?

1851.gallery'yi kurmaktaki temel amacım, ülkemizde az bilinen el yapımı tarihi fotoğraf teknikleri hakkında farkındalık yaratmak ve bu alanda çalışan fotoğrafçılara bir kanal açmaktır. Bunun yanında İstanbul temalı başta olmak üzere 19. yüzyıl fotoğrafları ve tarihi teknikler üzerine çalışan fotoğrafçıların işlerinden oluşan bir koleksiyon üzerine çalışıyoruz. Koleksiyonumuzdan bir seçkiyi geçen sene *Yan Yana* sergisinde izleyicilerle buluşturduk. Bu seçkide 18 fotoğrafçının 13 farklı teknikte ürettiği olduğu 33 fotoğrafa yer verdik.

Son olarak Yapay Zekâ'ya dair bakışınızı da merak ediyorum. İmajı sanayiler içinde manipüle eden, yeniden üretebilen teknolojiye ve geleceğe karşı ne düşünüyorsunuz?

Yapay Zekâ hakkındaki görüşlerimi anlatmaya başlasam derginin sayfaları yetmez. Bu konuyla ilgili bir örneğe bu projenin kitabında da yer verdim. Tek cümle ile özetlemem gerekirse: Yapay Zekâ ve benzeri teknolojilerin hızla gelişmesiyle robotların insanlaşmasından ziyade insanların robotlaşmasından endişe ediyorum. 🌱